

การประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตประพฤติมิชอบ
ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

การเบิกค่าพาหนะรับจ้างในการเดินทางไปราชการ

บทนำ

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International หรือ TI) ได้ประกาศค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒ ของ ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก ปรากฏว่า ประเทศไทยได้ ๓๖ คะแนน อยู่ลำดับที่ ๙๙ ซึ่งองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ระบุสาเหตุมาจากกระบวนการที่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องรับสินบน ประกอบกับองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตค่อนข้างอ่อนแอ

มาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่หน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศจะต้องดำเนินการ คือ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งได้ถูกกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานนำผลการประเมินฯ ไปเป็นกรอบในการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการให้เป็นที่น่าพอใจตามหลักธรรมาภิบาล หรือนำประเด็นที่อาจเป็นความเสี่ยงหรือเป็นช่องทางที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตการรับสินบน หรือผลประโยชน์ทับซ้อน มาจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงและมาตรการป้องกันทำให้สามารถยับยั้งการทุจริตได้อย่างเท่าทันสถานการณ์

ความเสี่ยงด้านการทุจริตเป็นปัญหาที่มาจากสาเหตุต่าง ๆ ที่ค้นหาต้นตออยาก ความเสี่ยงจึงจำเป็นต้องคิดล่วงหน้าเสมอ การป้องกันการทุจริต คือ การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการ และเป็นเจตจำนงของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบอันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาล การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กร จะช่วยให้เป็นหลักประกันระดับหนึ่งว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาก็จะน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเสียหายน้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จึงทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงาน โดยคัดเลือกกระบวนการงาน จำนวน ๑ กระบวนการ ตามกรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในด้านความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ ได้แก่ กระบวนการเบิกค่าพาหนะรับจ้างในการเดินทางไปราชการมาจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง และได้กำหนดมาตรการ/แนวทางในการป้องกันการทุจริตดังกล่าวเพื่อจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่หน่วยงานยอมรับได้

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
เมษายน ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	
๑. ความหมาย	๑
๒. วิธีการคัดเลือกกระบวนการงาน	๑
๓. การระบุความเสี่ยง	๒
๔. การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง	๒
๕. เมทริกส์ระดับความเสี่ยง	๓
๖. การประเมินการควบคุมความเสี่ยง	๔
๗. แผนบริหารความเสี่ยง	๕

ความหมาย

ทุจริตในความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายว่าการประพฤติชั่ว คดโกง ไม่ซื่อตรง และเป็นสิ่งที่ทุก ๆ คนไม่ยากให้เกิดกับองค์กรของตน คนใกล้ชิดหรือข้องเกี่ยว

สามเหลี่ยมทุจริต (Fraud Triangle) คือ ๓ ปัจจัยที่ส่งผลให้คนมีพฤติกรรมการโกง ซึ่งได้แก่

๑. แรงกดดัน (Pressure) เป็นสิ่งที่ทุกคนคงบอกว่าเป็นเรื่องปกติในการทำทุจริตเพราะการทำทุจริตนั้นไม่ได้ยึดแนวทางเพียงตัวเงินแต่อาจจะมาจากความอยาก ความโลภ รวมถึงความทุกข์ที่อาจทำให้เกิดแรงกดดันจนจะทำการทุจริตเพื่อแก้แค้นในบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดก็ได้

๒. โอกาส (Opportunity) คือ จุดที่ทุกคนและทุกองค์กรควรคำนึงถึงเพราะการที่องค์กรมีโอกาสหรือเปิดโอกาสในการทำทุจริต ก็จะแปลงง่าย ๆ ว่า องค์กรมีการควบคุมภายในหรือการตรวจสอบภายในที่อ่อนแอหรือเป็นจุดอ่อน ซึ่งผู้บริหารทุกคนควรคำนึงและตระหนักในจุดนี้เป็นอย่างมากเพราะแรงกดดันและการหาเหตุผลเข้าข้างตัวเองเป็นการเกิดจากตัวบุคคล

๓. การหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง (Rationalization) บางคนอาจบอกว่ามันคือข้ออ้างของการที่จะทำการทุจริตก็ได้ โดยทุก ๆ คนบนโลกไม่มีใครหรอกที่อยากเกิดมาแล้วเป็นคนคดโกงหรือต้องแย่งชิงสิ่งของของคนอื่น ซึ่งก็เพื่อปกป้องความรู้สึกผิดของตัวเองในการกระทำการที่เป็นการทุจริตและพยายามบอกว่าสิ่งเหล่านั้นจำเป็นหรือรับได้ในสังคม

การทำทุจริตของผู้กระทำผิดจะสามารถประสบความสำเร็จลุล่วงต้องประกอบด้วย ๔ ปัจจัย คือ

๑. เป้าหมาย (Target) หมายถึง จุดมุ่งหมายหรือสิ่งที่ต้องการหรืออยากได้ การกระทำของผู้กระทำการทุจริตนั้นจะไม่ทำโดยไร้จุดหมาย ซึ่งจุดหมายนั้นจะเป็นทรัพย์สินหรือข้อมูลบางอย่างเป้าหมายที่เป็นที่หมายปองของผู้กระทำการทุจริตอาจเป็นเป้าหมายที่ใหญ่หรือเล็กก็ได้ไม่มีข้อกำหนด

๒. แรงจูงใจ (Motive) หมายถึง เหตุผลหรือแรงกระทำที่กระตุ้นให้ผู้ทำการทุจริตอยากจะทำ การทุจริตหรือมีแรงที่จะทำสิ่งนั้น เพื่อให้ได้มายังเป้าหมายที่ผู้กระทำการทุจริตตั้งเอาไว้ โดยแรงจูงใจจะแรงกล้าเพียงใดขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ซึ่งยิ่งทำให้แรงจูงใจกัดไม่ปล่อยแล้ว การกระทำการทุจริตมักจะดูรุนแรงและน่ากลัวตามไปด้วย

๓. โอกาส (Opportunity) หมายถึง โอกาสในการกระทำการทุจริตหรือการเข้าถึงทรัพย์สินที่เป็นเป้าหมาย โดยโอกาสในที่นี้คือสิ่งที่จับต้องไม่ได้และการหาโอกาสเหล่านี้ก็ยากที่จะระบุโดยรวมแต่สามารถเจาะจงเป็นกรณี ๆ ไปได้ โดยถ้าจะให้เห็นภาพมากขึ้นในกรณีที่โจรจะบุกเข้าไปขโมยทรัพย์สินบางอย่างโอกาสก็คือ เวลาที่ไม่มีคนอาศัยอยู่หรือเฝ้าอยู่ เป็นต้น

๔. การเข้าถึง (Access) หมายถึง การที่ผู้ทำทุจริตเข้าถึงทรัพย์สินหรือสิ่งที่เป้าหมาย การเข้าถึงคือการเข้าถึงทางกายภาพ ซึ่งอาจจะเหมือนกุญแจประตูนิรภัยหรือ Keycard ที่สามารถเข้าไปหาทรัพย์สินได้หรือแม้แต่อุปกรณ์ที่ช่วยให้เข้าถึงทรัพย์สินที่ต้องการได้

วิธีการคัดเลือกกระบวนการ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดให้มีการระดมความคิดเห็นโดยให้ผู้แทนสำนัก/กอง/ศูนย์ต่าง ๆ ภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกันแสดงความคิดเห็นและวางระบบการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตประวัตินิชอบในส่วนราชการตามแผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ประเด็นปฏิรูปที่ ๒ ด้านการป้องกันและปราบปรามความเสี่ยงการทุจริตในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งที่ประชุมได้ข้อสรุปว่า ควรประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ด้านความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ หรือด้านความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ โดยให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมว่าด้านใดมีความเสี่ยงและมีประโยชน์มากที่สุด ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตจึงได้หารือและขอข้อมูลจากกองคลังและกลุ่มตรวจสอบภายในรวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องพบว่า กระบวนการเบิกค่าพาหนะรับจ้างในการเดินทางไปราชการควรนำมาประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

๑. การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ประเมินความเสี่ยงการทุจริต ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ด้าน

- ๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต
- ๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
- ๓. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

ชื่อกระบวนการ/งาน กระบวนการเบิกค่าพาหนะรับจ้างในการเดินทางไปราชการ

ตารางที่ ๑ ตารางระบุความเสี่ยง (know Factor และ Unknown Factor)

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยงการทุจริต	
		know Factor	Unknown Factor
๑	การเบิกค่าพาหนะรับจ้าง : เนื่องจากไม่มีหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายจึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าการเดินทางจริงหรือไม่ และราคาดังกล่าวเหมาะสมกับระยะทางหรือไม่ เช่น ค่าแท็กซี่	✓	
๒	การเบิกค่าเครื่องบิน : หากไม่มีหลักฐานยืนยันการขึ้นเครื่องบินก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าการเดินทางโดยเครื่องบินหรือไม่	✓	

๒. การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง

ความหมายของสถานะความเสี่ยงตามสีไฟจราจร มีรายละเอียดดังนี้

- สีเขียว : ความเสี่ยงระดับต่ำ

- สีเหลือง : ความเสี่ยงระดับปานกลาง และสามารถให้ความรอบคอบระมัดระวังในระหว่างปฏิบัติงานตามปกติควบคุมดูแลได้

- สีส้ม : ความเสี่ยงระดับสูง เป็นกระบวนการที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายคน หลายหน่วยงานภายในองค์กร มีหลายขั้นตอนจนยากต่อการควบคุมหรือไม่มีอำนาจควบคุมข้ามหน่วยงานตามหน้าที่ปกติ

- สีแดง : ความเสี่ยงระดับสูงมาก เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกคนที่ไม่รู้จักไม่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจน ไม่สามารถกำกับติดตามได้อย่างใกล้ชิดหรืออย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ ๒ ตารางแสดงสถานะความเสี่ยง (แยกตามรายสีไฟจราจร)

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	เขียว	เหลือง	ส้ม	แดง
๑	การเบิกค่าพาหนะรับจ้าง : เนื่องจากไม่มีหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายจึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าการเดินทางจริงหรือไม่ และราคาคงกล่าวเหมาะสมกับระยะทางหรือไม่ เช่น ค่าแท็กซี่			✓	
๒	การเบิกค่าเครื่องบิน : หากไม่มีหลักฐานยืนยันการขึ้นเครื่องบินก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าการเดินทางโดยเครื่องบินหรือไม่		✓		

๓. เมทริกซ์ระดับความเสี่ยง (Risk level matrix)

๓.๑ ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง

ระดับ ๓ หมายถึง เป็นขั้นตอนหลักของกระบวนการ ความจำเป็นในการเฝ้าระวังสูง

ระดับ ๒ หมายถึง เป็นขั้นตอนหลักของกระบวนการ ความจำเป็นในการเฝ้าระวังไม่สูงมาก

ระดับ ๑ หมายถึง เป็นขั้นตอนรองของกระบวนการ ความจำเป็นในการเฝ้าระวังต่ำ

๓.๒ ระดับความรุนแรงของผลกระทบ

ระดับ ๓ หมายถึง มีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/หน่วยงานกำกับดูแล/พันธมิตร/ภาคีเครือข่าย/ทางการเงิน ในระดับรุนแรง

ระดับ ๒ หมายถึง มีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/หน่วยงานกำกับดูแล/พันธมิตร/ภาคีเครือข่าย/ทางการเงิน ในระดับไม่รุนแรง

ระดับ ๑ หมายถึง มีผลกระทบต่อกระบวนการภายใน/การเรียนรู้/องค์ความรู้

ตารางที่ ๓ SCORING ทะเบียนข้อมูลที่ต้องเฝ้าระวัง ๒ มิติ (หรือตารางเมทริกซ์ระดับความเสี่ยง (Risk level matrix))

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง			ระดับความรุนแรงของผลกระทบ			ค่าความเสี่ยงรวม จำเป็น x รุนแรง
		๓	๒	๑	๓	๒	๑	
	การเบิกค่าพาหนะรับจ้าง : เนื่องจากไม่มีหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายจึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าการเดินทางจริงหรือไม่ และราคาคงกล่าวเหมาะสมกับระยะทางหรือไม่ เช่น ค่าแท็กซี่		๒			๒		๔

ตารางที่ ๓.๑ ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	กิจกรรมหรือ ขั้นตอนหลัก MUST	กิจกรรมหรือ ขั้นตอนรอง SHOUD
	การเบิกค่าพาหนะรับจ้าง : เนื่องจากไม่มีหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายจึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าการเดินทางจริงหรือไม่ และราคาคงกล่าวเหมาะสมกับระยะทางหรือไม่ เช่น ค่าแท็กซี่	✓	

ตารางที่ ๓.๒ ระดับความรุนแรงของผลกระทบตาม Balanced Scorecard

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	๑	๒	๓
	การเบิกค่าพาหนะรับจ้าง : เนื่องจากไม่มีหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายจึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าการเดินทางจริงหรือไม่ และราคาคงกล่าวเหมาะสมกับระยะทางหรือไม่ เช่น ค่าแท็กซี่		✓	

๔. การประเมินการควบคุมความเสี่ยง (Risk - Control Matrix Assessment)

ระดับการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต แบ่งเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ดี : จัดการได้ทันทีทุกครั้งที่เกิดความเสี่ยง ไม่กระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงาน องค์กรไม่มีผลเสียทางการเงิน ไม่มีรายจ่ายเพิ่ม

พอใช้ : จัดการได้โดยส่วนใหญ่ มีบางครั้งยังจัดการไม่ได้ กระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงานองค์กร แต่ยอมรับได้ มีความเข้าใจ

อ่อน : จัดการไม่ได้ หรือได้เพียงส่วนน้อย การจัดการเพิ่มเกิดจากรายจ่าย มีผลกระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงาน และยอมรับไม่ได้ ไม่มีความเข้าใจ

ตารางที่ ๔ ตารางแสดงการประเมินการควบคุมความเสี่ยง

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	คุณภาพ การจัดการ	ค่าประเมินการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต		
			ค่าความเสี่ยง ระดับต่ำ	ค่าความเสี่ยง ระดับปานกลาง	ค่าความเสี่ยง ระดับสูง
	การเบิกค่าพาหนะรับจ้าง : เนื่องจากไม่มีหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายจึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าการเดินทางจริงหรือไม่ และราคาคงกล่าวเหมาะสมกับระยะทางหรือไม่ เช่น ค่าแท็กซี่	อ่อน	ปานกลาง		

ตารางที่ ๕ ตารางแผนบริหารความเสี่ยง
ชื่อแผนบริหารความเสี่ยง การเบิกค่าพาหนะรับจ้างในการเดินทางไปราชการ

ความเสี่ยงด้าน	กระบวนการ	รูปแบบ พฤติการณ์ ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันการทุจริต	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ	การเบิกค่าพาหนะรับจ้างในการเดินทางไปราชการ	การเบิกค่าพาหนะรับจ้าง : เนื่องจากไม่มีหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายจึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่ามีการเดินทางจริงหรือไม่ และราคาดังกล่าวเหมาะสมกับระยะทางหรือไม่ เช่น ค่าแท็กซี่	- เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเบิกจ่ายค่าพาหนะตามความจริงและโดยประหยัด เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง - กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเพิ่มเติมในการเบิกจ่ายค่าพาหนะ (แท็กซี่)	ตุลาคม ๒๕๖๑ - กันยายน ๒๕๖๒	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต - กองคลัง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

